

FALKENBERG

Utdrag ur protokoll fört vid sammanträde med
kommunstyrelsens arbetsutskott i Falkenberg

2015-09-29

§ 262

Vattenskyddsområde för ån Ätran. KS 2015-286

KS

Beslut

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

- 1 Ge VIVAB i uppdrag att starta arbetet med syfte att upprätta vattenskyddsområde för ån Ätran.

Beslutsunderlag

Beslut miljö- och hälsoskyddsnämnden 2010-05-11, § 24

Sammanfattning av ärendet

Miljö- och hälsoskyddsnämnden förelade 2010-05-11 Falkenbergs kommun att redovisa strategi för skyddet av ån Ätran som dricksvattentäkt. I beslutet finns också att skyddsområden skall upprättas för ett antal täkter som försörjer de mindre orterna i kommunen. Detta arbete har i Vivabs regi genomförts eller pågår för flertalet täkter.

Att upprätta ett vattenskyddsområde för ett vattendrag som utgör råvattentäkt för ett vattenverk är ganska komplicerat. Många intressenter utmed uppströmssträckan är berörda och vad det gäller Ätran så involveras även angränsande kommun och län. Inledande arbete har utförts och bl a har Luleå studerats som har liknande situation och där har skyddsområdet kunna fastställas.

Ekonomi

Arbetet utförs och bekostas av Vivab (=VA-kollektivet) eftersom upprättande av vattenskyddsområden ingår som en del av produktionskostnaden för att kunna leverera dricksvatten till abonnenterna.

FALKENBERG

Utdrag ur protokoll fört vid sammanträde med
kommunstyrelsens arbetsutskott i Falkenberg

2015-09-29

Forts. § 262

Övervägande

Det är viktigt att arbetet med att upprätta ett skyddsområde för ån Ätran kan genomföras och avsikten är att beslut fattas i kommunstyrelsen 6 oktober för att sedan behandlas inom Vivab bl.a. vid ägarsamråd 19 oktober.

Vid protokollet

Jenny Antonsson

Protokollet justerat 2015-09-29 och anslaget 2015-09-30.

Utdragsbestyrkande

FALKENBERG

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Protokoll
Sammanträdesdatum
2010-05-11
Sammanträdestid
13.30-15.30

Nr 4

Närvarande

Ledamöter

Börje Tönsgård (m), ordförande
Bengt Hackberg (s), vice ordförande
Björn Jönsson (s) §§ 23-30
Barbro Götesson (c)
Hans Eirefelt (s)
Roger Christiansson (c)
Majvor Wallin (s)

Tjänstgörande ersättare

Hans-Ove Hjortmarker (fp) för Gustav Skyggeson (c)
Monika Fällgren (ap) för Gunni Heland (m)

Ersättare

Eva Hudin (v)

Tjänstemän

Per Ola Svensson, sekreterare
Anders Ramberg, förvaltningschef
Annika Håkansson, inspektör
Angelica Nordlund, inspektör
Johanna Ekelund, inspektör
Ingela Danielsson, kommunekolog

Paragrafer

§§ 22-31

Justering

Ordföranden samt Björn Jönsson

Underskrifter

Sekreterare .....
Per-Ola Svensson

Ordförande .....
Börje Tönsgård

Justerare .....
Björn Jönsson

Protokollet justerat 2010-05-18 och anslaget 2010-05-19

Underskrift .....
Eva Bengtsson

§ 24

Miljöskydd - Vatten 422 - Förslag till nya och reviderade bestämmelser för skyddsområde för samtliga kommunala vattentäkter

---

Dnr 2009-2143

Miljö- och hälsoskyddsnamnden beslutar

att med stöd av miljöbalken: 9 kap. 10 § samt 26 kap. 1 och 9 §§ och med hänvisning till miljöbalken 7 kap. 21 och 22 §§, 2 kap 3 §, förelägga Falkenbergs kommun, att med vägledning av Naturvårdsverkets handbok med allmänna råd (Handbok 2003:6) avseende vattenskyddsområden:

1. Ta fram förslag till nya och reviderade bestämmelser för skyddsområden för de kommunala grundvattentäkterna i Falkenbergs kommun som idag har ett otillräckligt skydd. För Kärreberg, Ullared, Köinge och Älvsered skall arbetet vara klart och inlämnat för fastställande senast 2010-12-31. För vattenskyddsområdena i samhällena Fagered, Gällared, Ätran, Fegen och Källsjö skall arbetet vara klart senast 2011-12-31.

Föreskrifterna skall utöver annat innehålla begränsningar avseende nitratförekomst där det behövs. Begränsningar för bekämpningsmedelsanvändningen skall finnas för samtliga vattenskyddsområdena.

2. Falkenbergs kommun skall senast 2010-12-31 redovisa sin strategi för skyddet av ån Ätran som dricksvattentäkt till Miljö och hälsoskyddsnamnden.

Ärendet

Falkenbergs kommun har tagit fram en plan för den ekologiska hållbarheten i maj 2007. Planen går helt i linje med de nationella och regionala miljömålen. För miljömålet grundvatten av god kvalitet finns på samtliga nivåer mål att;

”Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning skall senast 2010 ha ett långsiktigt skydd mot exploatering som begränsar användningen av vattnet.”

I planen för den ekologiska hållbarheten finns mål om att;

”Ta fram förslag till nya och reviderade bestämmelser för skyddsområde för kommunala vattentäkter före 2010 och föreskrifter med förbud mot bekämpningsmedelsanvändning samt föreskrifter för att begränsa nitratförekomst.”

Falkenbergs kommun har 13 vattenverk och totalt finns 16 vattentäkter varav 3 är reservvattentäkter. Naturvårdsverket utgav 2003 nya allmänna råd angående vattenskyddsområde. För Falkenbergs dricksvattentäkter finns endast fastställt skyddsområde för Jonstorp från 2002. Flertalet av de äldre skyddsområdena som är gällande är i behov av revidering. Några täkter saknar helt skyddsområden. Under 2009 har förslag för Vinådalens och Ljungby täkter samt för Sörby vattentäkt lämnats in till länsstyrelsen för fastställande.

§ 24 forts.

Miljö och hälsoskydds nämnden bad i början av 2007 dåvarande FAVRAB att ta fram en plan för hur vattenskyddsområdena för vattentäkterna i Falkenbergs kommun skall revideras. Planen inkom 2007-03-01. I denna plan skulle samtliga vattenskyddsområden vara genomgångna till slutet av 2009. Ljungby täkterna med Vinån och Sörby är nu inlämnade till länsstyrelsen för fastställande, men inget beslut är fattat ännu. Förslag till vattenskyddsområde för Kärreberg är påbörjat. Där har man stött på problem med avgränsning då ån Ätran behöver skyddas eftersom vatten från den infiltreras i Kärreberg, och i framtiden även i Sörby. Där måste dock fattas ett politiskt beslut om avgränsningarna i skyddsområde för ån Ätran. Frågan måste också lyftas in i revideringen av översiktplanen. Vem som äger frågan är i dagsläget oklart. Det kan vara VIVAB, FAVRAB eller kommunstyrelsen.

Miljö och hälsoskyddskontoret har medverkat i framtagandet av förslag till skyddsområde för Sörby och Vinådalen. Arbetet har sedan under hösten 2009 stannat av. Vid förfrågan hur vidare arbete kommer att drivas av VIVAB under 2010 var svaret i november att det inte finns resurser budgeterat för att arbetet skall bli klart under 2010. Miljö och hälsoskydds nämnden såg det därför nödvändigt att driva på frågan om skyddsområde med föreläggande.

Efter kommunikation om beslut till föreläggande har VIVAB svarat att de har lämnat in förslag till skyddsområde för Sörby. Detta var tidigare aktuellt att förelägga om. De avser att arbeta med de täkter som idag saknar skydd i Kärreberg, Ullared, Köinge och Älvsered under 2010. Under 2011 kommer täkterna i samhällena Fagered, Gällared, Ätran, Fegen och Källsjö att ses över. Skrivelsen från VIVAB 2009-12-22 skickas med som bilaga till förslag till beslut.

Rättsliga grunder för att förelägga om vattenskyddsområde

Varken EG-direktiv eller miljöbalken innehåller några uttryckliga krav på att särskilda områden skall inrättas för att skydda grundvattentillgångar. Enligt artikel 3 i EG:s grundvattendirektiv (80/68/EG) är medlemsstaterna dock skyldiga att vidta de åtgärder som behövs för att förhindra eller begränsa tillförseln till grundvatten av vissa ämnen.

Enligt 7 kap. 21 § miljöbalken får länsstyrelsen eller kommunen förklara ett mark- eller vattenområde som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan komma att utnyttjas för vattentäkt. För ett sådant område ska meddelas sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området (7 kap. 22 §).

Syftet med grundvattendirektivet kan knappast nås om inte möjligheterna att skydda vattentillgångar med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken utnyttjas i stor utsträckning. Regeln måste därför ses som en del av implementeringen av grundvattendirektivet (jämför prop. 1997/98:45 s. 93). Om motsvarande skydd inte kan uppnås på annat sätt föreligger därför i praktiken en skyldighet att inrätta vattenskyddsområden, i vart fall i fråga om allmänna vattentäkter.

Naturvårdsverket säger också i sina allmänna råd om vattenskyddsområden (NFS 2003:16) att ”Länsstyrelsen och kommunen bör verka för att vattenskyddsområden skapas för åtminstone

§ 24 forts

samtliga allmänna vattentäkter och större enskilda egna eller gemensamma vattentäkter. Även grund- och ytvattentillgångar, som kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt, bör skyddas”.

Föreskrifter kan också meddelas till skydd för grundvatten med stöd av 40 § punkten 5 i förordningen (1999:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Dessa bestämmelser kan dock inte ge lika långtgående skydd som föreskrifter enligt 7 kap. 22 § miljöbalken.

När skydd av grundvatten diskuteras är det i regel utifrån vilka restriktioner som andra än den som bedriver grundvattenuttag måste iaktta enligt de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Till grund för hänsynsreglerna ligger den s.k. försiktighetsprincipen. Den innebär att redan risken för skador eller olägenheter ska beaktas. Principen har vad det gäller vattenskyddsområdets betydelse främst för utformningen av myndigheternas föreskrifter riktade mot dem som bedriver verksamheter såsom jordbruk och annat inom skyddsområdet. Den är emellertid också tillämplig på den som bedriver vattenuttag eftersom miljöbalkens allmänna hänsynsregler gäller även för sådan verksamhet. Utifrån detta perspektiv bör inrättande av vattenskyddsområden ses som ett försiktighetsmått enligt 2 kap. 3 § miljöbalken.

Enligt 9 kap. 10 § miljöbalken ska anläggningar för grundvattentäkter inrättas och användas på ett sådant sätt att olägenheter för människors hälsa inte uppkommer. Vattenskyddsföreskrifter för allmänna vattentäkter kan i hög grad bidra till att uppfylla kraven i nämnda bestämmelse. Sammanfattningsvis kan sägas att inrättande av vattenskyddsområden i regel krävs för att tillgodose EG:s krav på skydd av grundvatten, att en sådan åtgärd utgör en nödvändig försiktighetsåtgärd enligt 2 kap. 3 § miljöbalken och även krävs för att uppfylla kraven i 9 kap. 10 § miljöbalken när det är fråga om allmänna anläggningar.

I 26 kap. 1 § miljöbalken sägs att tillsynsmyndigheterna är skyldiga att kontrollera efterlevnaden av miljöbalken och att vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. Enligt 26 kap. 3 § miljöbalken utövar varje kommun genom sin miljö och hälsoskyddsnämnd eller motsvarande tillsyn bl.a. över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. miljöbalken med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd. Uttag och distribution av vatten för dricksvattenändamål utgör en verksamhet som får anses ingå i miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. miljöbalken. Skyddsområden enligt 7 kap. miljöbalken kan fastställas av såväl kommuner som länsstyrelser. Oftast går det till så att kommunen tar fram underlag och att länsstyrelsen svara för själva fastställandet.

Kommunen har inte frivilligt inom rimlig tid tagit fram sådant underlag som behövs för att inrätta eller revidera vattenskyddsområden för de allmänna vattentäkterna i kommunen. Miljö och hälsoskyddsnämnden kan därför som tillsynsmyndighet inte underlåta att agera. Kommunen har tagit över tillsynen över vattenskyddsområdesföreskrifter från länsstyrelsen. Miljö och hälsoskyddsnämnden kan därför kräva att revidering av föreskrifter för fastställda skyddsområden sker.

Vem är ansvarig för vattenplaneringen?

Falkenbergs och Varbergs kommuner har ett gemensamt bolag, Vatten & Miljö i Väst AB (VIVAB), som ansvarar bl.a för förvaltning och drift av delägarnas allmänna va-anläggningar

§ 24 forts.

enligt bolagsordning som godkänts av Falkenbergs kommun 2008-10-30 § 163. Samtidigt har Falkenbergs kommun ett eget bolag, Falkenbergs Vatten och Renhållnings AB (FAVRAB), som enligt sin bolagsordning har att ”äga och hyra” de allmänna vatten- och avloppsanläggningarna och ”vara huvudman för den allmänna vatten och avloppsverksamheten i Falkenbergs kommun”. Enligt ägardirektiv för Vivab skall bolaget bereda kommunfullmäktige möjlighet att ta ställning innan beslut fattas i verksamheten som är av principiell betydelse eller annars av större vikt. Enligt ägardirektiv för FAVRAB skall ärenden av principiell beskaffenhet godkännas av Falkenbergs Stadshus AB. Med hänsyn till de begränsningar som gäller de båda bolagens beslutsutrymme och till att de nu förelagda åtgärderna möjligen kan komma att påverka va-taxorna, som bolagen ej råder över, bör ett föreläggande riktas mot kommunen som sådan. Denna slutsats har Lindahls advokatbyrå kom fram i arbetet med att utreda ansvarsfrågan mellan kommunen, VIVAB och FAVRAB för Miljö och hälsoskydds nämnden. I samtal med VD för FAVRAB och VIVAB Margareta Björksund och kommunchefen Rolf Landholm råder det inga tvivel om att det är VIVAB som skall föreläggas, men att ägardirektiven måste ses över.

Föreläggande ställdes till VIVAB att de bör utreda och driva på frågan om hur skyddet för Ätran bör utformas samt att revidera och förnya vattenskyddsområdena för Falkenbergs kommuns dricks-vattentäkter. VIVAB har nu överklagat ärendet med hänvisning att de inte är rätt adressat. De hänvisar till att det är FAVRAB som är verksamhetsutövare. Det råder stor osäkerhet i kommunen om vem som är verksamhetsutövare och vem det är som har delegation på frågor rörande vatten och avloppsfrågor i kommunen. Därför sänds föreläggandet till Falkenbergs kommun då ansvaret inte kan tas ifrån kommunen även om det är delegerat till ett eller flera kommunala bolag med osäkra delegationer och ägardirektiv.

Ärendet

Under 2007 inkom FAVRAB med en tidsplan för hur skyddsområde för vattentäkter skall fastställas i Falkenbergs kommun. Arbetet har påbörjats med att förslag till vattenskyddsområde för Vinådalen med Ljungbyttäckerna samt för Sörby är inlämnat under 2009 till länsstyrelsen. Kärrebergs vattentäkt är påbörjad men avgränsning för hur omfattande skydd som skall inrättas saknas. Kommunikation om föreläggande har skett med FAVRAB:s och VIVAB:s VD Margareta Björksund per telefon 2009-11-20. Kommunikation har även skett muntligt med Rolf Landholm 2009-12-03. Skrivelse har sedan gått ut till båda 2009-12-03.

Ärendet var uppe i Miljö och hälsoskydds nämnden 2009-12-09. Ärendet återremitterades till förvaltningen då Margareta Björksund begärt förlängning på kommunikation av ärendet.

Svar på kommunikation har skriftligt inkommit från Vivab 2009-12-22 där de åtar sig att; Ta fram förslag till nya och reviderade bestämmelser för skyddsområden för kommunala grundvattentäkter i Falkenbergs kommun. För de som idag har ett otillräckligt skydd Kärreberg, Ullared, Köinge och Älvsered skall arbetet vara klart senast 2010-12-31. För vattenskyddsområden i samhällena Fagered, Gällared, Ätran, Fegen och Källsjö skall arbetet vara klart senast 2011-12-31. Under 2010 skall arbetet klarläggas hur omfattningen av ett skydd för floden Ätran ska se ut, samt var och hur arbetet ska bedrivas, i arbetet med vattendirektivet eller i VIVAB.

§ 24 forts.

Samtal har skett 2010-01-14 med kommunchef Rolf Landholm, VD på FAVRAB och VIVAB Margareta Björksund och från VIVAB Cecilia Zryd, och förvaltningschef Anders Ramberg och handläggare Annika Håkansson på Miljö och hälsoskyddsförvaltningen. Där kom vi fram till att; vattenskyddsområdesfrågan måste komma med i den kommunala översiktsplaneringen och att statsbyggnadskontoret bör delta i arbetsgruppen med att ta fram material till nya skyddsområden. Skydd för Ätran och omfattningen av skyddet bör tas fram av VIVAB som sedan presenterar det för kommunstyrelsen, så att det kommer med i den kommunala översiktsplaneringen. Vi är alla överens om att föreläggande enligt förslag från VIVAB behöver fastställas av Miljö och hälsoskyddsnämnden och adresseras till VIVAB. Oklarheter i ägardirektiv bör klarläggas, men kommer inte att påverka att VIVAB är den rätta adressaten.

2010-04-07 kom överklagande från VIVAB in med hänvisning till att de är fel adressat.

Kommunikation har sedan skett med förslag till nytt föreläggande till FAVRAB. I kommunikationssvar från 2010-12-14 meddelar de att det inte finns någon juridisk grund till att förelägga dem.

Miljö och hälsoskyddsnämnden anser att kommunen som ansvarig för planeringsfrågor rörande vatten och avlopp kan stå som mottagare för föreläggandet då det rådet oklarheter i delegation av frågorna rörande vatten och avlopp och ägardirektiven. Kommunikation har därför skett med kommunchef Rolf Landholm och kommunalråd Marie-Louise Wernersson.

Förslag och yrkanden

Miljö- och hälsoskyddskontoret har i tjänsteskrivelse 2010-04-30 tagit fram förslag till beslut i ärendet.

Ordförande Börje Tönsgård (m) yrkar bifall till kontorets förslag.

_____